

ARAPÇA İSİMLERİN ÇOĞUL YAPILMASI

Arapçada isimler üç hal üzere bulunurlar.

- MÜFRED (Tekil):** İsmın tekil halidir. کتاب kitâb, قلم kalem, جامع câmi‘ gibi belirsiz veya الكتاب el-kitâb, الوطن el-vatan, gibi belirli halde bulunan tekil isimler olabilir.
- TESNİYE (İkili Çoğul):** Arapçaya mahsustur. Bir ismi, tesniye (ikili çoğul) çoğul yapmak için, kelimenin son harfinin harekesini üstün okur ve kelimenin sonuna (ين) ye-nun eki getiririz:

دولت devlet	دولتين devleteyn	iki devlet
مملكة memleket	مملكتين memleketeyn	iki memleket
طرف taraf	طرفين tarafeyn	iki taraf
بحر baħr	بحرين baħreyn	iki deniz*
بر berr	برين berreyn	iki kara

Tesniye eki olarak ن ا (elif-nun) da getirilebilir. Ancak bu ek çok az kullanılır:

عين ‘ayn göz	عينان ‘aynân iki göz
نام nâm isim	نامان nâmân iki isim (Ali ve Mehmet nâmân...)

- CEM’ جمع (çoğul):** Üç ve daha fazla olan nesneler Arapçada çoğul (cem‘) sayılır. Düzenli çoğul ve düzensiz çoğul olmak üzere isimler iki şekilde çoğul yapılır.

DÜZENLİ ÇOĞUL (Cem‘-i Sâlim): Arapça isimlerde cinsiyet (erkeklik- dişilik) söz konusudur. Erkek (eril) isimlere müzekker isimler, dişi (dişil) isimlere müennes isimler denilir. Bir isim düzenli olarak çoğul yapılırken ismin erkek (müzekker) veya dişi (müennes) olduğuna bakılır. İsim erkekse sonuna (ون) vav-nun veya (ين) ye-nun getirilerek düzenli (kurallı) olarak çoğul yapılır. Dişi bir isim ise kelime sonundaki dişilik belirten te veya ha-i resmiye atılarak yerine (ات) elif-te getirilir.

Cem‘-i Sâlim de ikiye ayrılır.

A. Cem‘-i Müzekker Sâlim		B. Cem‘-i Müennes Sâlim	
(ين) - (ون)		(ات)	
مسلم müslim	مسلمين müslimîn	مسلمة müslime	مسلمات müslimât
مأمور me‘mûr	مأمورين me‘mûrîn	مأموره me‘mûre	مأمورات me‘mûrât
معلم mu‘allim	معلمين mu‘allimîn	معلمه mu‘allime	معلمات mu‘allimât
		تشكيل teşkil	تشكيلات teşkilât

DÜZENSİZ ÇOĞUL (CEM‘-İ MÜKESSER)

Buna kırık çoğul da denir. Düzensiz çoğulda kelimenin başına, ortasına veya sonuna Arapçada yeni kelime türetmek için kullanılan harfler getirilerek kelimenin şekli kırılmakta ve yeni kelime böylece türetilmektedir. Cem‘-i mükessere kırık çoğul denilmesi bu sebeptendir. Ayrıca bu tür çoğul yapmanın kesin bir kuralı yoktur. Bir kelimenin 25’ten fazla cem‘-i mükesser kalıbından hangisine sokularak çoğul yapılacağını önceden kestirmek her zaman mümkün olmaz. Bir kelime de iki bazen üç ayrı vezinde çoğul olabilir.

1. افعال Ef‘âl vezni: Üç harfli ismin başına ve ikinci harfinin sonuna elif getirilir. Birinci elifin harekesi üstündür. İnce seslilerle beraber “e”, kalın seslilerle birleşirse “a”, okunur. İkinci elif ise okunmaz kendisinden önceki harfi uzun a “â” sesinde okutur.

ورق	varağ	اوراق	evrâğ	kâğıtlar
فعل	fi‘l	افعال	ef‘âl	fiiller, işler
وقف	vağf	اوقاف	evğâf	vakıflar
خبر	ğaber	اخبار	ağbâr	haberler
قلم	ğalem	اقلام	ağlâm	kalemler
طفل	tıfl	اطفال	etfâl	çocuklar

FARŞÇADA İSİMLERİN ÇOĞUL YAPILMASI

Türkçede olduğu gibi Farsçada da eşyayı belirten isimlerde erillik ve dişilik yoktur. Gerçek anlamda erkek veya dişiyi gösteren isimler için ayrı ayrı kelimeler kullanılır.

Farsçada isim canlılara delalet ediyorsa sonuna ان ilâve edilerek çoğul yapılır.

مرغ	murg	kuş	مرغان	murgân	kuşlar
مرد	merd	adam	مردان	merdân	adamlar
شاه	şâh	hakan	شاهان	şâhân	hakanlar

Farsçada isim cansız varlıklara yani nesnelere delalet ediyorsa sonuna ها (hâ) ilave edilerek çoğul yapılır.

اسياب	âsiyâb	değirmen	اسياها	âsiyâbhâ	değirmenler
باغچه	bağçe	bahçe	باغچه ها	bağçehâ	bahçeler
خار	ğar	diken	خارها	ğârâ	dikenler